

► Algemeen

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden.

November 2023

Hoe beleven bewoners hun de buurt? Sociale cohesie vaak bepalend voor waardering

“Nederlander minder gelukkig met buurt” kopte het AD op 16 oktober jongstleden. In het bijbehorend artikel kwam verder aan de orde dat twee Haagse wijken volgens nieuw onderzoek behoren tot de tien slechtste van Nederland. Deze Kenniswijzer neemt dat onderzoek onder de loep. Ook vergelijken we de uitkomsten met de Veiligheidsmonitor en kijken we naar de factoren die inwonerswaardering beïnvloeden; sociale cohesie blijkt een bepalende factor, maar niet de enige.

¹ [Nextdoor.nl](https://nextdoor.nl)

AD, voorpagina 16 oktober 2023

De commerciële organisatie NextDoor¹ biedt een digitale applicatie aan waarmee buurtbewoners onderling contact kunnen houden. Jaarlijks wordt onder gebruikers van de app een enquête gehouden. De vragen draaien om de beleving van de eigen buurt. De resultaten worden geanalyseerd door onderzoekers van de VU in Amsterdam². In deze Kenniswijzer worden de hoofdlijnen van deze derde editie samengevat, met bijzondere aandacht voor Den Haag en de Haagse regio. Daarbij wordt ook gekeken naar resultaten uit de Veiligheidsmonitor en onderzoeken naar leefbaarheid en brede welvaart. Daarbij wordt kort verkend welke factoren van invloed zijn op de waardering van bewoners voor hun buurt. Dat is weer van belang voor de Haagse inzet op leefbare wijken.

² [Nextdoor buurtonderzoek 2023 - openresearch.amsterdam](https://openresearch.amsterdam)

Opzet van het onderzoek NextDoor/VU

De enquête werd gehouden onder (landelijk) ruim 18.000 deelnemers aan de buurtapp NextDoor. Centrale vraag: “Hoe beoordeel jij jouw buurt in het algemeen?” Aanvullende vragen waren gericht op de context en het vinden van een verklaring voor de waardering van een buurt. De cijfers zijn geaggregeerd en gerapporteerd op het niveau van wijken en gemeenten; met overigens nog steeds een kleine steekproef. Respondenten zijn deelnemers aan de app en vormen daarom niet zondermeer een representatieve steekproef. Dat zijn wel kanttekeningen bij dit onderzoek³. VU rapporteert over 155 gemeenten en 247 wijken in Nederland en heeft aanvullend een kwalitatieve analyse gemaakt van twee buurten in Amsterdam. De aanpak lijkt op die van de Veiligheidsmonitor, daarom maken we verderop een vergelijking van de twee onderzoeken naar beleving van de leefomgeving.

Den Haag krijgt 7,4; landelijk geen grote verschuivingen

Gemiddeld geven Nederlanders in het NextDoor/VU-onderzoek een rapportcijfer van 7,5 voor de eigen buurt. Dat is marginaal lager dan in het zelfde onderzoek vorig jaar (7,6) en 2021 (7,6); bij de kop in het AD past dus enige nuancering. Het gemiddelde rapportcijfer voor Den Haag is 7,4 – ook vrijwel hetzelfde als in 2022 (7,5). Binnen de G5 doet Den Haag het relatief gunstig: Rotterdam zit met 6,9 bij de onderste tien gemeenten van Nederland; Amsterdam (7,3) en Eindhoven (7,4) zitten net onder Den Haag. Utrecht scoort met een 7,8 bovengemiddeld.

³ Zie de bijlage voor enige achtergrondinformatie bij dit onderzoek.

⁴ <https://denhaag.incijfers.nl/content/leefbaarheidscirkel>

In de Haagse regio is het beeld van de beoordeling op gemeente-niveau wisselend: Pijnacker-Nootdorp, Delft en Westland scoren een lage 7; Leidschendam-Voorburg, Zoetermeer en Rijswijk zitten net boven de 7,5 en dus ook iets boven het landelijk gemiddelde.

Geen grote kloof stad/platteland: verschil vooral arm/rijk

De VU-onderzoekers constateren dat binnen een gemeente de verschillen tussen wijken vaak groot zijn, groter dan tussen gemeenten onderling. Amsterdam, Den Haag en Utrecht kennen zowel wijken in de top10 van Nederland als wijken die bij de laagste tien van Nederland horen. De VU-onderzoekers signaleren dan ook dat de “*kloof tussen stad en platteland [...] vaak wordt overdreven. Het doet er namelijk vooral toe of je in een rijkere of armere buurt woont. Het verschil tussen prettige en minder prettige buurten is veel groter binnen de stedelijke en landelijke gebieden dan tussen de grote steden en het platteland.*”

Dit sluit aan bij conclusies uit recente onderzoeken naar brede welvaart en analyses op de Leefbaarometer. Grote verschillen tussen wijken en buurten binnen Den Haag zijn terug te zien in de Haagse Leefbaarheidscirkel⁴. De opstellers van de Leefbaarometer signaleerden over de periode 2014-2020:

*“Vergeleken met 2014 is de sterke ongelijkheid in leefbaarheid in wijken niet gewijzigd; de scheidslijn tussen arme en rijke wijken in Nederland blijft. [...] Dat gaat om kansengelijkheid: mensen met een hogere sociaaleconomische status wonen in de meer leefbare buurten.”*⁵

⁵ Persbericht 4-7-2023: <https://leefbaarometer.nl/resources/Nieuwsbericht-Ongelijkheid-in-leefbaarheid-in-wijken-nader-onderzocht.pdf>

In een Kamerbrief uit 2022 over de Leefbaarometer schrijft minister De Jonge: *“Onder de algemene positieve trend gaan grote verschillen schuil tussen en binnen steden. Er is een harde kern van (delen van) buurten en wijken waar bewoners ontevreden zijn over de eigen leefomgeving.”*⁶

Een analyse uit 2023 van regionale verschillen in brede welvaart door RaboResearch bevestigt dat beeld:

*“Het zijn vooral sociaaleconomische kenmerken die van belang zijn voor sentiment én ervaren brede welvaart. [...] Het regionale beeld dat ontstaat is daarmee dan ook veel genuanceerder en complexer dan te duiden valt in gangbare onderscheiden tussen stad en platteland, tussen Randstad en de rest van Nederland [...]”*⁷

Sociale cohesie is beste voorspeller voor waardering

De VU-onderzoekers constateren dat de algemene waardering voor de eigen buurt sterk samenhangt met die voor de waardering van de sociale cohesie. Eerder kwam CBS tot dezelfde conclusie met de analyse “prettig wonen in Den Haag”⁸. De uitspraak ‘Ik voel mij thuis in mijn buurt’ blijkt in het NextDoor/VU-onderzoek de beste inhoudelijke indicator voor het algemene rapportcijfer. De twee stellingen ‘De woningen in mijn buurt zijn goed onderhouden’ en ‘Ik ben gehecht aan mijn buurt’ zijn de minst sterke voorspellers. Sociale cohesie is net als leefbaarheid een breed en lastig definieerbaar begrip. Het VU-rapport geeft een korte theoretische doorkijk en vat sociale cohesie aldus samen:

“Doorgaans verwijst sociale cohesie op buurniveau naar de mate waarin buurtbewoners zich er thuis voelen, elkaar vertrouwen, bereid zijn elkaar te helpen, normen en waarden delen en in hoeverre buurtbewoners gehecht zijn aan de buurt.”

Uit het onderzoek blijkt verder:

- Bij waardering van de buurt speelt vooral de *kwaliteit* van het contact met burens, niet zozeer de frequentie.
- Ondervraagden die in algemene zin (dus niet beperkt tot de eigen buurt/wijk) veel sociaal vertrouwen hebben, zijn aanzienlijk positiever (rapportcijfer: 8,4) over hun buurt dan ondervraagden die heel weinig sociaal vertrouwen hebben (5,5).
- Mensen die zich vaak onveilig voelen in hun buurt, beoordelen hun buurt gemiddeld met een 4,4; bij ondervraagden die zich vrijwel altijd veilig voelen in hun buurt is dat een 7,9.

Met een kwalitatief onderzoek in twee wijken in Amsterdam heeft VU de oorzaken van het verschil in waardering nader verkend. Daarvoor werden bewoners van twee wijken geïnterviewd. In de wijk *Oostelijke Eilanden en Kadijken* (rapportcijfer 7,8) spreken bewoners van goed buurcontact. Er is wederzijdse betrokkenheid, wat bijdraagt aan identificatie met de gemeenschap en het gevoel ‘erbij te horen’. Verschillen ervaart men vooral tussen expats en vaste bewoners en ook wel tussen huiseigenaren en huurders. In Osdorp Oost (rapportcijfer 5,7) verloopt contact met buurtgenoten moeizamer. Dit wordt door bewoners veelal

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/04/14/kamerbrief-bij-rapporten-leefbaarometer-3-0-instrumentontwikkeling-en-leefbaarheid-in-nederland-2020>

⁷ <https://www.rabobank.nl/kennis/d011354415-veronderstelde-welvaartskloof-tussen-stad-en-platteland-geen-verklaring-voor-negatieve-sentimenten>

⁸ https://dashboards.cbs.nl/v2/prettig_wonen_in_den_haag/

toegeschreven aan verschillen in sociale waarden door een toenemende eenzijdigheid in de samenstelling van bevolkingsgroepen. De ervaren afzondering van de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen is een terugkerend onderwerp. Maar sommige respondenten met een migratieachtergrond geven juist aan binnen de wijk en binnen een groep van mensen met vergelijkbare achtergrond wel een sterk onderling sociaal vertrouwen te ervaren. De mate van sociale cohesie verschilt soms sterk per straat of (woon)complex. De onderzoekers van de VU concluderen dat gedeelde waarden, gelijkheid en welbevinden positief correleren met sociale cohesie. Grote verschillen binnen een wijk naar inkomen en vermogen, naar persoonlijk welbevinden of naar waarden, cultuur en religie betekenen niet automatisch dat er weinig sociale cohesie in een buurt bestaat, maar kunnen daarop een negatieve invloed hebben, schrijven de onderzoekers.

Haagse wijken in de top 10 en aan de onderkant

Op basis van de respons zijn voor 15 (van de 44) Haagse wijken cijfers uit het NextDoor/VU-onderzoek beschikbaar. Uit de tabel blijkt dat de verschillen tussen deze wijken groot zijn. De rapportcijfers lopen uiteen van onvoldoende tot zeer hoog. *Laakkwartier* en *Spoorwijk* behoort met *Bouwlust* en *Vrederust* tot de 10 laagst scorende wijken van Nederland. De beide wijken continueren hun positie daarmee: ook vorig jaar maakten ze deel uit van de landelijke onderste 10. *Benoordenhout* en *Geuzen- en Statenkwartier* staan juist in de top 10 van Nederland. *Vogelwijk* was vorig jaar “beste buurt van Nederland” maar daar waren in 2023 onvoldoende respondenten voor een beoordeling.

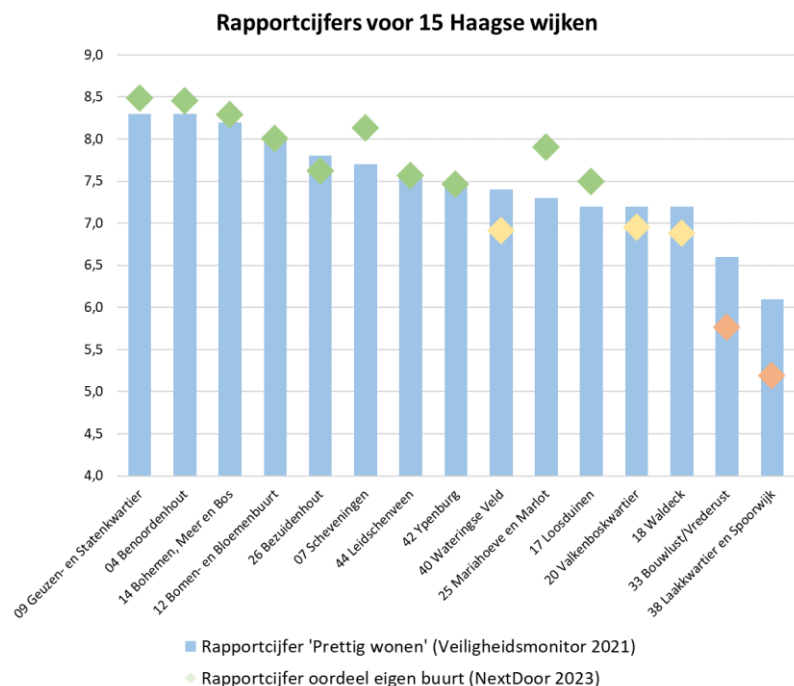
⁹ Een update wordt voorzien in voorjaar 2024

Haagse wijk	Rapportcijfer “eigen buurt”
Wijk 09 Geuzen- en Statenkwartier	8,5
Wijk 04 Benoordenhout	8,5
Wijk 14 Bohemen en Meer en Bos	8,3
Wijk 07 Scheveningen	8,1
Wijk 12 Bomen- en Bloemenbuurt	8,0
Wijk 25 Mariahoeve en Marlot	7,9
Wijk 26 Bezuidenhout	7,6
Wijk 44 Leidschenveen	7,6
Wijk 17 Loosduinen	7,5
Wijk 42 Ypenburg	7,5
Wijk 20 Valkenboskwartier	7,0
Wijk 40 Wateringse Veld	6,9
Wijk 18 Waldeck	6,9
Wijk 33 Bouwlust en Vrederust	5,8
Wijk 38 Laakkwartier en Spoorwijk	5,2

Groen=boven Haags gemiddelde; geel=onder gemiddeld; rood=onvoldoende.

Vergelijking met de Veiligheidsmonitor

Om te toetsen of deze rapportcijfers plausibel zijn, maken we hieronder een vergelijking met rapportcijfers uit de Veiligheidsmonitor, waarbij de respons per wijk hoger was. Het is goed om te bedenken dat de cijfers uit de Veiligheidsmonitor dateren van 2021⁹ en dat de vraagstelling weliswaar vergelijkbaar, maar niet identiek is. Met die slag om de arm kan worden gesteld dat de resultaten uit de twee onderzoeken op hoofdlijnen met elkaar overeenkomen.

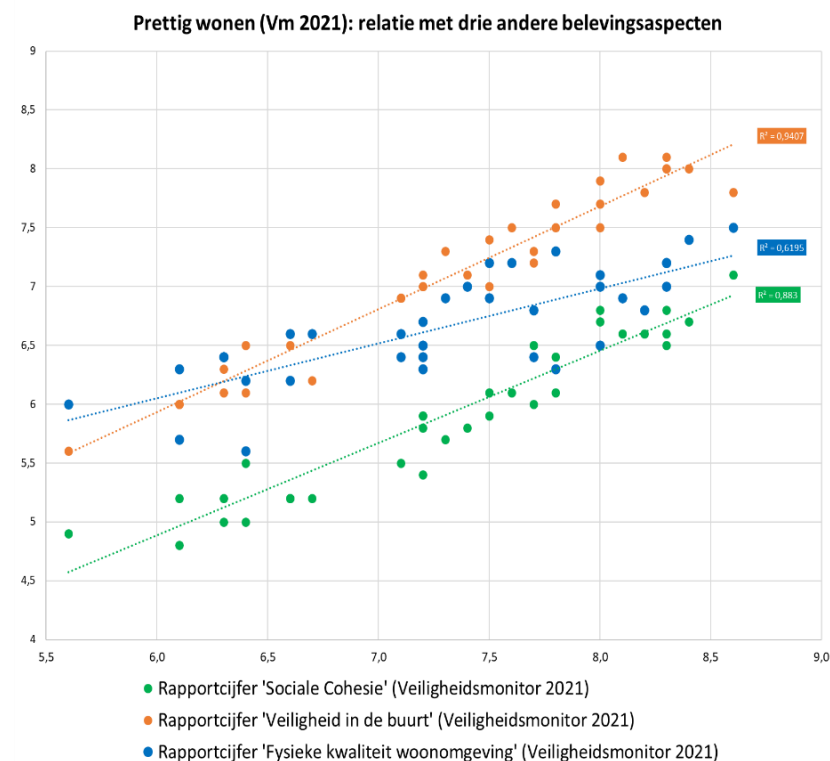
Opvallend is vooral dat juist de wijken met de laagste score in de Veiligheidsmonitor (2021) in het NextDoor/VU onderzoek een (nog) lager cijfer krijgen. De wijken *Scheveningen* en *Mariahoeve en Marlot* krijgen nu wat hogere cijfers.

Sterke samenhang prettig wonen met veiligheid, cohesie

Welke factoren zijn in de Veiligheidsmonitor van invloed op de beleving van de eigen buurt? Ook dat komt overeen met het beeld uit het NextDoor/VU onderzoek. Een verkenning op basis van cijfers

uit 2021¹⁰ laat in Haagse wijken een duidelijke samenhang zien tussen rapportcijfers voor “prettig wonen” en rapportcijfers voor:

- veiligheid in de buurt;
- sociale cohesie;
- fysieke kwaliteit van de woonomgeving.

In de grafiek zijn deze indicatoren voor de Haagse wijken samen weergegeven. Op de horizontale as staat het algemene rapportcijfer

¹⁰ De rapportcijfers Veiligheidsmonitor staan in tabelvorm in bijlage 2

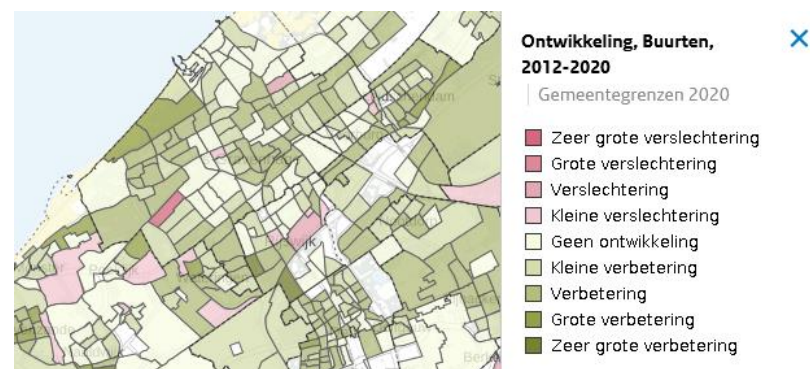
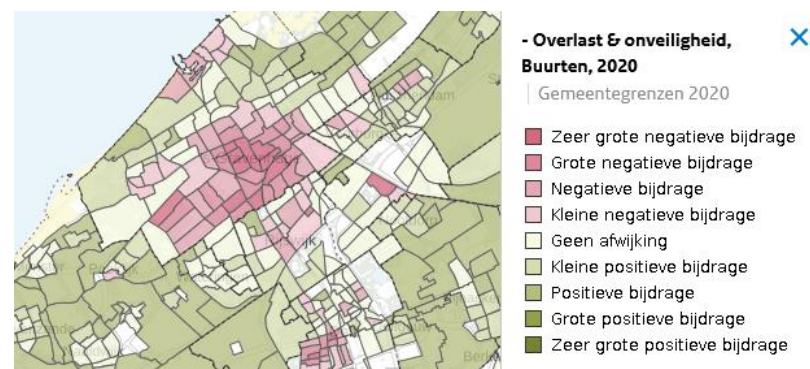
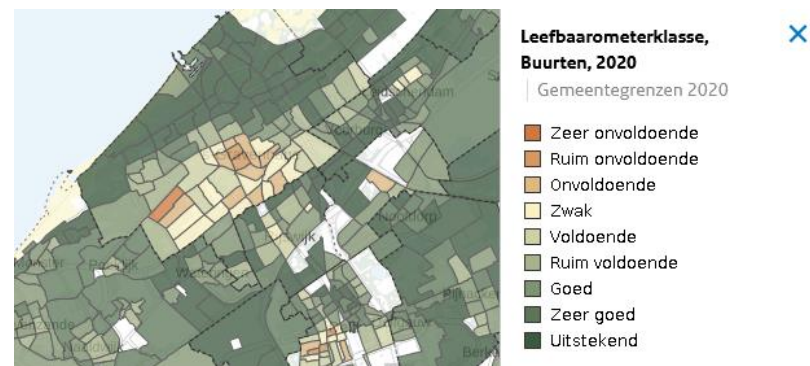
van de bewoners voor hun eigen wijk op “prettig wonen”. De relatie tussen veiligheid en prettig wonen is het sterkst, gevolgd door sociale cohesie. De waardering voor de fysieke kwaliteit heeft een minder sterke correlatie. Uit dezelfde analyse voor heel Nederland komt een vergelijkbaar beeld naar voren (zie bijlage 3).

Conclusies over causaliteit (oorzaak – gevolg) kunnen hieruit niet direct worden getrokken, maar het beeld lijkt aan te sluiten bij de onderzoeken van VU en Leefbaarometer: algemene waardering van een wijk hangt af van meerdere factoren. Veiligheid en sociale cohesie hebben een grote invloed, gevolgd door de fysieke leefomgeving.

Leefbaarometer: verkenning factoren voor verbetering

De Leefbaarometer is een voorspellingsmodel voor leefbaarheid op basis van gebiedskenmerken. De G4 gemeenten hebben gemiddeld een “goede leefbaarheid”, met een score iets onder het landelijk gemiddelde. Het aspect ‘voorzieningen’ – zoals de afstand tot onderwijs, zorg, horeca en winkels – heeft daarin een belangrijke rol omdat die veel gunstiger is dan bij alle andere gemeenten. Zowel ‘overlast en onveiligheid’ als ‘sociale samenhang’ zijn er opvallend laag en leveren in de G4 een duidelijk negatieve bijdrage aan de leefbaarheid.

De makers van de Leefbaarometer onderzochten welke kenmerken een rol speelden bij *verandering* van de Leefbaarometerscores van gebieden. De gemiddelde leefbaarheid in Nederland is – op basis van de Leefbaarometer - tussen 2002 en 2022 gestaagd verbeterd, maar die groei vlakte de laatste 2 jaar af. Vergeleken met de periode 2014-2020 waren er in Nederland, en vooral in de grote steden, minder gebieden die er in de laatste twee jaar op vooruit zijn gegaan en meer die erop achteruit zijn gegaan.

De grootste bijdrage aan de *verbetering* van gebieden met “onvoldoende leefbaarheid” werd geleverd door de dimensies ‘overlast en onveiligheid’ en ‘woningvoorraad’. De verdere *verslechtering* bij gebieden vanuit “onvoldoende” werd in hoofdzaak veroorzaakt door verslechtering op ‘overlast en onveiligheid’. Den Haag kende veel dynamiek beide kanten op.¹¹ De kaarten laten de situatie tot 2020 zien, op het moment van opstellen van deze kenniswijzer waren de 2022-cijfers nog niet in kaart beschikbaar.¹²

Indicatoren in beeld: Haagse Leefbaarheidscirkel

De Haagse Leefbaarheidscirkel¹³ vormt een eigen dashboard voor elke buurt en elke wijk op aspecten van leefbaarheid. Drie thema's staan centraal: fysieke leefbaarheid, sociale leefbaarheid en veiligheid; elk thema kent meerdere indicatoren. De meeste indicatoren daarbij zijn objectieve (statistische) kenmerken, maar het onderdeel sociale cohesie is bepaald op basis van de beleving van bewoners (rapportcijfer uit de Veiligheidsmonitor) en daarnaast op de verhuismobiliteit in het gebied. De Leefbaarheidscirkel geeft geen totaalscore voor buurt of wijk maar biedt via kleuren wel een benchmark met het Haags gemiddelde op elke indicator. De Leefbaarheidscirkels voor de Haagse wijken en buurten worden onder meer gebruikt voor de met de buurtbewoners op te stellen wijkagenda's.

38 Laakkwartier en Spoorwijk vergeleken met gemeente Den Haag

¹¹ Persbericht 4-7-2023: <https://leefbaarometer.nl/resources/Nieuwsbericht-Ongelijkheid-in-leefbaarheid-in-wijken-nader-onderzocht.pdf>

¹² Kaartbeelden afkomstig van Leefbaarometer.nl, geraadpleegd 9-11-2023

¹³ <https://denhaag.inciifers.nl/content/leefbaarheidscirkel>

Bijlage 1: achtergrond bij NextDoor/VU-onderzoek

De aandacht in de landelijke kranten op 16 oktober jl. vormde aanleiding voor deze Kenniswijzer. Er zijn kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek, waardoor zoals hiervoor al blijkt voorzichtigheid gewenst is bij het gebruik van de resultaten.

- De respondenten van de *enquête* zijn gebruikers van de buurtapp NextDoor, waardoor een zekere voorselectie plaatsvindt. De onderzoekers erkennen dit maar benoemen als voordeel dat het (waarschijnlijk) vaker mensen zijn met veel kennis van de eigen wijk.
- In het onderzoek wordt gerapporteerd over een wijk zodra er minimaal 20 geslaagde enquêtes waren. Dit is een relatief lage steekproefgrootte, wat betekent dat rekening moet worden gehouden met een grotere onzekerheidsmarge; de resultaten blijven daarom indicatief. Dat geldt ook nog voor het rapportcijfer per gemeente (minimaal 30 respondenten). De (landelijke) Veiligheidsmonitor is gebaseerd op een grotere en waarschijnlijk representatievere steekproefpopulatie. Op dit moment zijn echter alleen cijfers van de Veiligheidsmonitor 2021 bekend.

Van dit VU-onderzoek is vooral de verkenning van relaties tussen de beoordeling van de eigen buurt en de beoordeling van buurtaspecten voor Den Haag waardevol; zie met name de conclusies ten aanzien van het belang van sociale cohesie en de invloed van financiële situatie en sociaal vertrouwen bij de beoordeling van de eigen buurt. Deze blijken aan te sluiten bij andere onderzoeken en het beeld van Haagse wijken en buurten.

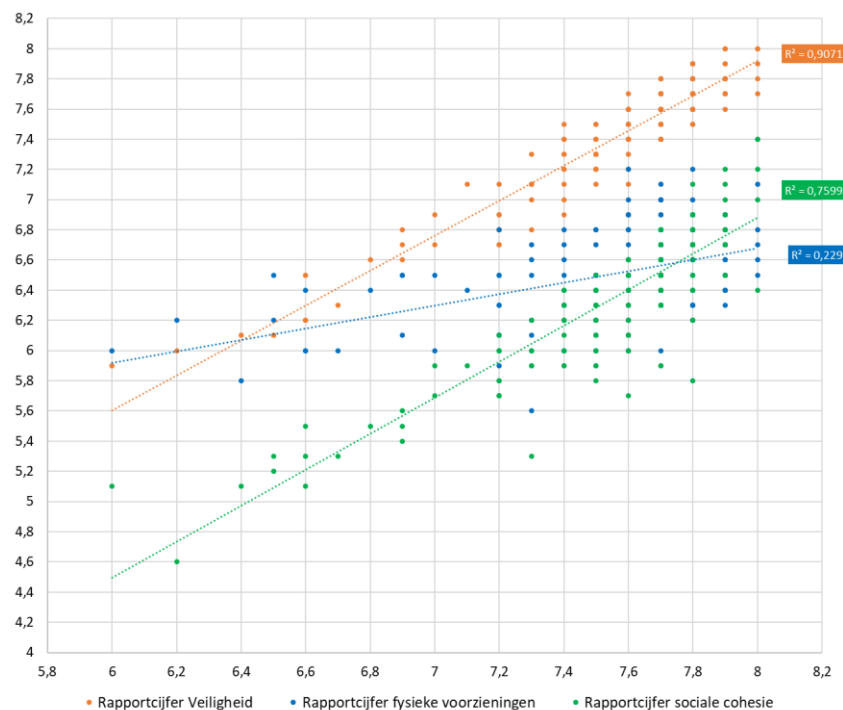
Bijlage 2: rapportcijfers Veiligheidsmonitor 2021

Den Haag	Rapportcijfers uit Veiligheidsmonitor 2021			
Wijk	Prettig wonen	Sociale cohesie	Veiligheid	Fysieke kwaliteit
30 Transvaalkwartier	5,6	4,9	5,6	6
37 Groente- en Fruitmarkt	6,1	5,2	6	5,7
38 Laakkwartier en Spoorwijk	6,1	4,8	6	6,3
34 Morgenstond	6,3	5	6,3	6,4
36 Moerwijk	6,3	5,2	6,1	6,4
29 Schildersbuurt	6,4	5,5	6,1	6,2
39 Binckhorst	6,4	5	6,5	5,6
31 Rustenburg en Oostbroek	6,6	5,2	6,6	6,6
33 Bouwlust/Vrederust	6,6	5,2	6,5	6,2
27 Stationsbuurt	6,7	5,2	6,2	6,6
08 Duindorp	7,1	6,4	6,9	6,4
32 Leyenburg	7,1	5,5	6,9	6,6
17 Loosduinen	7,2	5,9	7	6,5
18 Waldeck	7,2	5,9	7,1	6,3
20 Valkenboskwartier	7,2	5,8	7	6,7
28 Centrum	7,2	5,4	6,7	6,4
25 Mariahoeve en Marlot	7,3	5,7	7,3	6,9
40 Wateringse Veld	7,4	5,8	7,1	7
21 Regentessekwartier	7,5	5,9	7	6,9
42 Ypenburg	7,5	6,1	7,4	7,2
44 Leidschenveen	7,6	6,1	7,5	7,2
07 Scheveningen	7,7	6,5	7,3	6,8
22 Zeeheldenkwartier	7,7	6	7,2	6,4
16 Kraayenstein en Vroondaal	7,8	6,4	7,5	6,3
26 Bezuidenhout	7,8	6,1	7,7	7,3
02 Belgisch Park	8	6,5	7,5	6,5
12 Bomen- en Bloemenbuurt	8	6,8	7,9	7,1
19 Vruchtenbuurt	8	6,7	7,7	7
11 Duinoord	8,1	6,6	8,1	6,9
14 Bohemen, Meer en Bos	8,2	6,6	7,8	6,8
04 Benoordenhout	8,3	6,8	8	7,2
05 Archipelbuurt	8,3	6,5	8,1	7,2
09 Geuzen- en Statenkwartier	8,3	6,6	8	7
03 Westbroekpark/Duttendel	8,4	6,7	8	7,4
13 Vogelwijk	8,6	7,1	7,8	7,5

Bijlage 3: samenhang rapportcijfers, landelijk beeld

Prettig wonen (Vm 2021): lineair verband met 3 andere beleevingsaspecten - 167 regio's NL

Bron: veiligheidsmonitor.databank.nl; cijfers komen uit de Veiligheidsmonitor 2021

De grafiek geeft op de horizontale as de rapportcijfers voor “prettig wonen” weer. De R^2 -waarde geeft aan hoe sterk het verband is tussen elk van de weergegeven rapportcijfers en de score op prettig wonen (verticale as). Het sterkste verband bestaat er tussen (ervaren) veiligheid en prettig wonen, gevolgd door de (ervaren) sociale cohesie en prettig wonen. De gebruikte cijfers betreffen heel Nederland, gemeten in 167 deelgebieden binnen politiedistricten.

Meer informatie in Den Haag in Cijfers

Feiten, cijfers, dashboards en rapportages over Den Haag zijn te vinden op www.denhaag.incijfers.nl.

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag
DSO / SEPO - Onderzoek
november 2023

Inlichtingen

DSO / SEPO - Onderzoek
Matthijs de Vries (matthijs.devries@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en percentages kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.